

➔ Hoofdstuk 8

Sportgeschiedenis

Fons Kemper

Sport moet je toch vooral doen. Schrijven over sport, anders dan in de vorm van wedstrijdverslagen of technische uiteenzettingen, daar zitten maar weinig mensen op te wachten. Dat is tenminste lange tijd de gangbare opvatting geweest. In een dergelijk klimaat is het niet verwonderlijk dat sport als studieveld onderbelicht is gebleven. Dat geldt zeker voor sport in de hoedanigheid van cultureel erfgoed.

Daar is eind vorige eeuw een kentering in opgetreden. De maatschappelijke betekenis van sport staat tegenwoordig nauwelijks meer ter discussie. Dat blijkt ook uit een groeiende belangstelling voor sport als onderzoeksthema voor historici. Steeds vaker vormt een sportonderwerp aanleiding tot historisch onderzoek dat resulteert in een artikel, afstudeerscriptie of dissertatie.

Sporthistorisch gesproken is er relatief veel aandacht voor de Olympische Spelen

Na de Spelen in Londen verscheen de derde bijgewerkte versie van *Olympisch Oranje* (Bijkerk, 2012). Een uniek bronnenboek met gegevens van alle Nederlandse

Fanny Blankers-Koen
was een Nederlandse
atlete die in 1948
tijdens de Olympische
Spelen in Londen vier
gouden medailles won.

deelnemers aan de Olympische Winter- en Zomerspelen. Voor zover bekend kan geen ander land bogen op een dergelijk compleet historisch overzicht. De database die auteur Ton Bijkerk aanlegde wordt onder andere gebruikt door NOC*NSF voor de historische pagina's van de website.

Een soortgelijke speurtocht naar deelnemers aan de Olympische Spelen uit 's-Hertogenbosch en omstreken, leverde 44 uitgewerkte portretten op van sporters (Mees & Lauwen, 2012). Deze publicatie laat zien hoe vruchtbaar voortgebouwd kan worden op werk van andere historici.

Hollands Goud (Van Buuren, 2012) is een publicatie waarin alle olympische sporters die ooit een gouden medaille hebben gewonnen van een achtergrond-biografie worden voorzien. Het ritme van de Olympiades zorgde in 2012 voor een nieuwe aangevulde versie.

In een masterscriptie werd verslag gedaan van een historische studie naar de raakvlakken van Olympische Spelen en politiek. *De politieke Spelen?* (Haverkamp, 2012) gaat in op de maatschappelijke discussies in Nederland over het al dan niet boycotten van de Olympische Spelen in Berlijn 1936, Melbourne 1956 en Moskou 1980. Verhelderd wordt hoe sport en politiek elkaars grenzen opzoeken.

Ten slotte verscheen het onderzoeksrapport *Paralympische beweging en Nederland* (Verhaag, 2013). Een onderzoek naar de bronnen en andere vindplaatsen waarin de geschiedenis van deze beweging in ons land gedocumenteerd is.

In programmatisch opzicht boekt sportgeschiedenis vooruitgang. Eerder is door het Mulier Instituut en ZonMw een voor het hele sportterrein richtinggevende *Ken-nisagenda Sport 2011-2016* uitgebracht. Vorig jaar presenteerde Stichting De Sport-wereld, het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het Mulier Instituut een soortgelijk 'missiedocument'. Een notitie specifiek voor historisch onderzoek naar sport met als titel *Sport en maatschappij in Nederland: contouren van een nieuw sporthistorisch onderzoeksprogramma* (Kemper et al., 2012). Het missiedocu-ment brengt witte vlekken in beeld en stimuleert individuele onderzoekers en insti-tuten om sporthistorisch onderzoek te verrichten.

De canon van de Nederlandse geschiedenis heeft de afgelopen jaren in allerlei vor-men navolging gekregen. Zo verscheen op initiatief van de sportredactie van de *Volkskrant De sportcanon. De sportgeschiedenis van Nederland*. In het spoor daar-van liet het Nederlands Olympisch Comité ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan zijn geschiedenis door een groep journalisten en historici vastleggen. Het jubileumboek *100 jaar Nederland op de Olympische Spelen* (Oosterwijk (samenstel-ling)(2012)) documenteert hoogtepunten uit het bestaan van het NOC en bijzon-dere verrichtingen van de Nederlandse deelnemers tijdens de Spelen.

De Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding gaf ook ter gelegenheid van zijn eeuwfeest opdracht voor een publicatie. Dit boek, *Eeuwig Academie, 100 jaar HALO* (Van den Berg et al., 2012), staat kort stil bij de oprichters en gezichtsbepalende rectoren van de HALO. Interessant is de ver- en ontvlechting van de lichamelijke opvoeding met de paramedische opleiding voor fysiotherapie zoals die in Den Haag gestalte kreeg. De publicatie is vooral gevuld met journalistieke impressies van de huidige Academie voor Sportstudies waar de HALO thans deel van uitmaakt.

De lijst met sporthistorische publicaties die hier besproken wordt, is kort. Wat betreft academische proefschriften is er de afgelopen periode niet geogst op het veld van sportgeschiedenis. Er worden enkele studies uitgevoerd die de komende jaren met een promotie afgerond kunnen worden. Die studies betreffen de onderwerpen 'Schoolsport in Nederland', een biografie van Pim Mulier en 'Sport en politiek in de periode 1814-2014'.

Het aantal boekuitgaven met een historische inslag zou makkelijk uitgebreid kunnen worden door bijvoorbeeld biografieën van levende of overleden sporters in het overzicht op te nemen. Dat is niet gebeurd omdat er vaak meer sprake is van een journalistiek literaire dan van een historische benadering. Een uitzondering is gemaakt voor de publicatie *Sportlegendes* (Van Liempt & Luitzen, 2012) waarin sporters en sportsters geportretteerd worden uit het nabije en verre verleden die op een bijzondere manier 'geschiedenis' hebben gemaakt.

8.1 Literatuur

- Berg, J. van den, Lulofs, R., Mulkens, D., Mijnsbergen, H., Osse, L., Riezebos, C. & Tromp, H. (2012). *Eeuwig Academie. 100 jaar HALO*. Den Haag: De Haagse Hogeschool, Academie voor Sportstudies.
- Bijkerk, A. (2012). *Olympisch Oranje. Van Athene 1896 t/m Londen 2012*. Haarlem: Uitgeverij Spaar en Hout.
- Buuren, W. van (red.)(2012). *Hollands Goud. Alle Olympische kampioenen*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Doremalen, H. van (2012). *25 jaar Tilburg Ten Miles*. Tilburg: Henk van Doremalen Producties/Stichting Tilburg Ten Miles.
- Kemper, A.B.A. (Mulier Instituut), Wals, H., (Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis (KNAW)), Breuker, P. (De Sportwereld) & Heerma van Voss, L. (Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis (KNAW))(2012). *Sport en maatschappij in Nederland: contouren van een nieuw sporthistorisch onder-*

zoeksprogramma. Utrecht: Mulier Instituut.

- Liempt, A. van & Luitzen, J. (red.)(2012). *Sportlegendes. Twaalf winnaars die geschiedenis schreven*. Amsterdam: Uitgeverij Balans.
- Mees, H. & Lauwen, P. (2012). *Olympische sporen in 's-Hertogenbosch. Parade van Bossche sporters op de Spelen van 1900 tot 2012*. Rosmalen: Lespritboeken.
- Oosterwijk, F. (samenstelling)(2012). *100 jaar Nederland op de Olympische Spelen. Een uitgave ter gelegenheid van 100 jaar NOC*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Verhaag, M. (2013). *Paralympische beweging en Nederland. Mijlpalen en archieven*. Utrecht: Mulier Instituut.

8.2 Masterscriptie

- Haverkamp, A. (2012). *De politieke spelen? De dynamiek van de maatschappelijke discussies over het boycotten van de Olympische Spelen in 1936, 1956 en 1980*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, Letterenfaculteit.